

СЕКЦІЯ 19

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Керівники секції: полковник Грунтковський О.Л.;
д.філос.н. професор Панфілов О.Ю.
Секретар секції: к.філол.н. Чернишова Т.О.

ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО НАСИЛЬСТВА

*Грунтковський О.Л.¹, Панфілов О.Ю.², д.філос.н., проф.
¹Командування Повітряних Сил Збройних Сил України
²Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба*

Можемо виокремити такі властивості інформаційного насильства: несиловий (нематеріальний і неенергетичний), ідеальний характер, невідпорядкування фізичним закономірностям (не має маси, ваги, розміру, температури плавлення); нелінійність, тобто непропорційна залежність причини й наслідків; порушення закону збереження речовини й енергії, кумулятивний характер, можливість зростання інформації як сніжної грудки; можливість максимальної дальності та швидкості розповсюдження, яка збільшувалася з розвитком технічних досягнень (дубина, спис, стріла, куля, ракета), хоча межа швидкості інформаційного насильства теж кінцева – швидкість світла у вакуумі; можливість ідеального клонування, оскільки ідеальні копії можна зробити однаковими, вони можуть бути незмінними, замороженими, а матеріальні предмети постійно змінюються, старіють; нелокалізованість в часі оскільки будь-яка матеріальна дія здійснюється в конкретний час, наприклад убивство, а у інформаційного насильства може бути наслідок – розмитість у часі й просторі (вбивство конкретної людини відбувається в конкретному місці, а інформаційний вплив може бути розмитим); пандемія (епідемія, що має глобальний характер); опосередкований характер і скритність впливу (хоча деякі форми фізичного впливу теж непомітні, наприклад отрута, інформаційна дія може бути абсолютно непомітною); віртуальний характер дії; можливість фокусування; селективність; уразливість, крихкість інформаційного світу, легкість доступу, злому інформаційних систем.

Інформаційне насильство в широкому сенсі, що припускає існування інформації в будь-яких соціальних системах – це не силовий впорядкований вплив на об'єкти, що носить антисоціальний або антисособовий характер. Інформаційне насильство у вузькому сенсі – несиловий вплив (дія) на ментальну сферу, що суперечить закономірному перебігу подій.

ПАТРІОТИЧНА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОФЦЕРА

Кротюк В.А.¹, к.філос.н., доц.; Староконь Є.Г.², к.психол.н., доц.

¹Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

²Житомирський військовий інститут

В системі основних детермінант професійного становлення військовослужбовця центральне місце належить патріотичній рефлексії, яка виконує функцію узгодження усвідомленого змісту професійної діяльності, власних почуттів щодо неї. У свою чергу, це пов'язане з побудовою мотиваційної сфери діяльності майбутнього захисника Батьківщини, його особистісно-орієнтованого визначення. Патріотична рефлексія особистості військовослужбовця – це самоусвідомлення свого покликання до захисту Батьківщини, осмислення минулого, сьогодення та відповідальність за майбутнє своєї Вітчизни.

У формуванні патріотичної рефлексії значну роль відіграє дух громадянського суспільства. Патріотичну рефлексію відрізняє те, що її суб'єкт розглядає себе і свої духовно-практичні зв'язки у контексті загальних категорій світомислення. Це дозволяє особистості долати свої безпосередні, наївно-прагматичні оціночні реакції і здійятися до вищих універсалій, опосередкованих численними практичними і духовними факторами. Структура патріотичної рефлексії особистості постає як складний процес самооцінки когнітивного, емоційного та поведінкового рівнів патріотичної свідомості. Результатом патріотичної рефлексії військовослужбовця є усвідомлення особистісного змісту професійних знань, навичок, вмінь, зрештою, і свого покликання у житті. Патріотичне виховання посідає сьогодні центральне місце у роботі з особовим складом Збройних Сил України. Особливої важливості аспект патріотичної свідомості набуває в умовах, коли держава перебуває у стані війни.

ПАТРІОТИЗМ ЯК ОСНОВА МОРАЛЬНОГО ДУХУ ВІЙСЬКА: СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ

Квіткін П.В., к.філос.н., проф., Дятлова І.В., к.філос.н.

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Проблема морального духу армії завжди привертала і привертає увагу науковців, державних діячів і полководців. Історія і сьогодення яскраво свідчать, що саме високий моральний дух є запорукою перемоги у війні.

Основу морального духу складають патріотичні якості військовослужбовців. На їх формування надають вплив: процеси, що відбуваються у світі; процеси економічного, соціального, політичного і духовного життя країни; соціальний статус військовослужбовців; соціальна і правова захищеність; можливість самореалізації у процесі професійної діяльності. Підґрунтям патріотизму військовослужбовців є самоідентифікація особистості зі своєю країною, своїм народом і захисниками Вітчизни, усвідомлення власної відповідальності за долю Батьківщини.

До умов прояву патріотичних якостей військовослужбовців у сучасних умовах належать: світоглядні позиції, система цінностей і ціннісних орієнтацій військовослужбовців; рівень соціальної самоідентифікації; справедливість і законність застосування засобів збройного насильства; соціальний статус; правова захищеність щодо застосування засобів збройного насильства; соціальна захищеність військовослужбовців і членів їхніх сімей.

Складовими процесу формування патріотичних якостей військовослужбовців є: забезпечення всебічної і фундаментальної освіти у галузі гуманітарної та соціально-економічної підготовки; залучення до активної участі у громадському житті військових частин і підрозділів; всебічне нормативно-правове врегулювання професійної діяльності; забезпечення належного рівня соціального і правового захисту військовослужбовців і членів їхніх сімей; створення умов для професійного становлення та самореалізації в умовах військової служби; формування психологічної і фізичної готовності та здатності до виконання функціональних обов'язків.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОЇ РИТОРИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Чернишова Т.О., к.філол.н., доц.

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

У сучасних посібниках з ораторського мистецтва військова риторика не виокремлюється в самостійний вид красномовства. Військові промови, поряд із мітинговими та парламентськими відносяться дослідниками до жанру соціально-політичного красномовства. Проте в умовах гібридної війни, яка ведеться сьогодні проти України сусідньою державою, вага військової риторики, як ніколи зросла, тому виникає потреба в її науковому обґрунтуванні як самостійного виду ораторського мистецтва.

Незважаючи на те, що практичне застосування військового красномовства знаходило ще на зорі людської цивілізації, наукове вивчення цього феномена майже ніколи не здійснювалося ані на теренах колишньої Російської імперії, ані в незалежній Україні. Проте військова професія, особливо в умовах сучасного інформаційного суспільства, належить до категорії професій із підвищеною мовною відповідальністю, для якої також має бути вироблений свій тип риторики, призначеної для оптимального задоволення потреби в ефективному впливовому мовленні.

Об'єктом військової риторики можна визначити мовні комунікації у службово-бойовій діяльності військовослужбовців, або, інакше кажучи, військові мовні комунікації. Предметом військової риторики є система правил організації ефективного мовного впливу на військовослужбовців. Маючи багато спільного із власне політичним красномовством, військова риторика відрізняється від нього тими рисами, які обумовлені особливостями військової праці. Отже, військову риторичку слід розуміти як ораторську діяльність щодо доцільної побудови мовної комунікації військовослужбовців, спрямованої на забезпечення вирішення завдань військової служби.

ДЕМОКРАТІЯ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ

Громико О.В.¹, к.філос.н., доц.; Семенов С.С.², к.філос.н., доц.

¹Харківський університет Повітряних Сил ім. І.Кожедуба

²Національна академія Національної гвардії України

В умовах демократизації українського суспільства значна роль належить місцевому самоврядуванню. Воно є тією сферою публічної діяльності, у якій може взяти участь кожний громадянин. Демократичний устрій в державі базується на створенні такої системи влади, за якої громадяни мають усі можливості для реалізації своїх прав і свобод.

Передача повноважень з центру на місце здійснюється шляхом децентралізації, що дозволяє привести послуги, які надає держава, у відповідність із потребами і запитами населення. Перехід до децентралізації в сучасних умовах – це те що звільняє індивіда від державної опіки і дозволяє будувати демократію знизу догори. Для процесу демократичного розвитку дуже важливий зворотний зв'язок між владою і людиною. Поінформованість громадян про дії влади та поінформованість влади про реальні потреби конкретного громадянина здійснити ефективніші на базовому рівні влади – місцевому, де громадяни і представники влади живуть поруч.

Отже, децентралізація державного управління є необхідною складовою процесу демократизації громадського життя. В сучасних умовах для українського суспільства децентралізація влади є вимогою часу.

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПАТРІОТИЗМ ЯК ОСНОВА КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ У ДЕРЖАВОТВОРЧІЙ КОНЦЕПЦІЇ В.К. ЛИПІНСЬКОГО

Павліченко О.О.¹, к.іст.н.; Рубльова Р.І.¹; Демочко Г.Л.², к.іст.н.

¹Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

²Харківський національний медичний університет

В.К. Липинського можна віднести до неординарних постатей історії України. Його феномен полягає у тому, що поляк за народженням, римо-католик за віросповіданням, здобувши європейську освіту (університети Кракова і Женеви), намагаючись змінити ставлення польської інтелігенції до української нації, він все своє життя відстоював ідею створення незалежної української держави.

Необхідною умовою створення єдиної могутньої української нації, на думку вченого, була сильна національна держава. Під нацією він розумів постійних мешканців української території. При чому цікавим є те, що вчений не диференціював представників української нації за релігійним, етнічним або соціальним становищем. Єдиною головною умовою, що єднала, було бажання працювати на користь обраної нації. Процес об'єднання нації не може відбутися без введеного вченим поняття, «територіального патріотизму», який передбачав сприяння розвитку власної території на основі солідарності всіх її мешканців. Оскільки однією із складових держави є територія, то під час державотворення найбільш сильною виявляється територіальна свідомість мешканців цієї країни. Вони всі об'єднуються під проводом законного представника влади з метою захисту своєї території.

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

*Полторак С. Т., к.пед.н., проф.
Міністерство оборони України*

Сучасний історичний етап переходу України до відкритого демократичного суспільства вимагає наукового обґрунтування теорії і практики державного будівництва та його складової державного управління, яке має свою історію. З моменту зародження людського суспільства, з того часу, коли людина почала ставити перед собою конкретні цілі та завдання, виникла потреба в управлінні, в забезпеченні відповідної організації суспільно-економічних відносин існуванні держави. Людство нагромадило багатий досвід управління суспільними справами. Його вивчення, аналіз і вдосконалення сприяють ефективності здійснення державного управління, досягнення кращих його результатів.

Сьогодні цілком очевидним фактом стало існування об'єктивних загальних категорій, принципів, функцій і методів державного управління, які зумовлені характером політичної системи, соціально-економічними факторами та культурним рівнем суспільства. Вивчення цих фундаментальних засад адміністративно-управлінської науки та вироблення передової теорії підготовки офіцерських кадрів, набуває вкрай актуального характеру для динамічного розвитку нашої держави.

У вітчизняній науці процес підготовки офіцерських кадрів і фахівців не залишався поза увагою українських дослідників, які з самого початку намагалися з'ясувати для себе історію його становлення та розвитку. Аналіз існуючих праць з цього питання показує, що одними із перших це намагалися зробити М. Рибак, В. Колесник, М. Голик, О. Удовець, А. Талімов, В. Толубко, М. Нецадим та ін. Їх праці і на сьогодні залишаються найґрунтовнішими і фактологічно найбільш наповненими щодо навчання і виховання майбутніх офіцерів у системі вищих військових навчальних закладів.

Підґрунтя сучасної військової освіти становлять два важливі положення: перше, військові фахівці призначені для управління високоорганізованими формуваннями людей (підрозділами, частинами, з'єднаннями), що мають у своєму складі озброєння, яке втілило найновіші досягнення сучасної науки та технології. Склад таких формувань повинен досконало володіти прийомами озброєної боротьби (тактикою, оперативним мистецтвом і стратегією) та найбільш ефективними способами бойового застосування озброєння й військової техніки. Немає жодної іншої спеціальності, при підготовці фахівців з якої ставились би настільки специфічні цілі. Тому підготовка офіцерського складу (насамперед, командного, а також значної частини інженерного профілів, офіцерів виховної служби та деяких інших категорій, які мають у підлеглих особовий склад та значним чином впливають на боєздатність та боеготовність військ) повинна бути покладена на СВО. А по-друге, управління військовими колективами в бойових умовах, що вимагають застосування озброєння та військової техніки в інтересах захисту незалежності країни, цілісності та недоторканості її кордонів, захисту конституційних прав та свобод громадян, постійно пов'язано з ризиком для життя командира та підлеглого особового

складу. Це приводить до необхідності створення в колективі особливих відносин, що визначаються вимогами присяги та військових статутів, основу яких становлять відносини командира та підлеглих, що (відносини) створюються в процесі відповідного виховання та навчання. Зважаючи на це, майбутні офіцери, на яких покладається вся повнота відповідальності за підлеглий особовий склад та його дії в бойовій обстановці, мають проходити «відповідну школу», що формується тільки у військових навчальних закладах.

Сьогоднішній період характеризується серйозними структурними й організаційними змінами у сфері державотворення та військового будівництва, у тому числі щодо СВО. Характерною відмінною ознакою функціонування СВО на сучасному етапі є те, що вона виступає водночас й інструментом, й об'єктом реформування Збройних Сил України. Власне, розвиток СВО є складовою й одним із пріоритетних напрямів у побудові Збройних Сил України, оскільки від професійної підготовки офіцерських кадрів, їх відданості Вітчизні і спроможності виконати військовий обов'язок у найвищому ступені залежить боєготовність та боєздатність військ.

На цій підставі слід зауважити, що СВО повинна забезпечити підготовку військових фахівців із високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професіональної культури, здатних з високою ефективністю виконувати поставлені завдання щодо оборони України, розвитку власної творчої індивідуальності, наполегливого самостійного засвоєння нових знань протягом військової служби, прийняття оптимальних рішень в нестандартних умовах за всіма спеціальностями й спеціалізаціями, що визначають рівень боєздатності та боєготовності Збройних Сил.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ДОСВІДУ АТО В НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ» ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

Петрова Л.О., к.філос.н.

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Останні події на Сході України показують, що знання та практичні навички, отримані курсантами протягом навчання, не в повній мірі забезпечують підготовку військового фахівця як особистості, морально та психологічно готової до умов війни, здатної застосовувати отримані знання під час виконання посадових обов'язків за призначенням у військах та приймати відповідальні рішення. Досвід військових, здобутий під час участі у проведенні антитерористичної операції (АТО), оперативно впроваджується в навчальний процес підготовки військових фахівців. Важливу роль у формуванні особистості військовослужбовця відіграють соціально-гуманітарні дисципліни, зокрема філософія.

Головне призначення філософії – допомогти людині орієнтуватися в нескінченних складнощах життя. Ця мета визначає структуру та зміст навчального матеріалу, але аналіз досвіду проведення АТО обумовлює його вдосконалення.

Однією з важливих граней світоглядного осмислення філософських проблем у військовому виші є пізнання проблем, що позначаються терміном «філософія війни і миру». Знання про характер гібридної війни, сутності, причини, джерела та концепції її походження озброює сучасного військовослужбовця системою необхідних знань, що допомагають ефективніше виконувати обов'язки за призначенням. Отже, філософія навчає пізнавати навколишній світ і себе самого, сприяє формуванню у людини мудрості, вмінню толерантного ставлення до умов свого життя. Це особливо важливо для будь-якої людини в наш час з усіма його колізіями і непередбачуваністю поточних подій.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ НА ОСНОВІ ХРИСТИЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Кудрявцева Н.А., Рубльова Р.І.

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Християнські цінності, християнська свідомість властиві українській ментальності на всіх етапах історичного розвитку української нації і були органічно пов'язані з діяльністю військової верстви.

Християнство і патріотизм не заперечують одне одного, навпаки вони можуть органічно поєднуватися. Більше того, факти багатомістової історії підтверджують, що християнські цінності були притаманними військовій верстві як національній еліті українського народу.

Високі моральні якості, прищеплювані євангельськими заповідями позитивно впливають на формування світогляду військового інтелігента. Це стосується як їх дотримання у щоденному житті, так і постійного прагнення до духовного самовдосконалення.

Християнство не тільки не заперечує державних структур і армії, але за сприятливих умов могло б служити гуманізації і принесенню духу любові й миру. Крім того, християнські цінності можуть відіграти важливу роль у вихованні військовослужбовців, прищеплюючи їм якості, необхідні для захисника Вітчизни і людини з міцним характером. Християнський ідеал передбачає також відмову від вузьконаціональних корисливих почуттів, які можуть трансформуватися у войовничий шовінізм, а тому може служити доброю основою для патріотичного виховання.

СТРАТЕГІЯ ДУХОВНОЇ БЕЗПЕКИ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Михайловський Р.А.

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Безпека духовної сфери людського життя пов'язана з характером тих ідеалів і цінностей, які цю сферу складають. Тому в реальності духовні процеси в сучасному суспільстві і, зокрема, у молодіжному середовищі протікають, головним чином, в межах смислового простору, що задається панівною культурою світського типу. Духовна еволюція в макромасштабах йде, насамперед, під впливом факторів внутрішньої динаміки цієї панівної культури. І

сьогодні основним чинником такого роду виступає стрімка диференціація світської культури – процес, що почався в період розбудови незалежної України.

Стратегія духовної безпеки нації з необхідністю повинна враховувати кризовий стан світської національної культури, що визначає сучасний стан суспільної свідомості. Важливо пам'ятати, що і конструктивна і деструктивна тенденції в духовному житті народу реальні. Це означає, що вони вже присутні в його життєвому світі, химерно, часом досить суперечливо поєднуючись в ньому і визначаючи життєві імперативи людей. Культура не стільки зорганізується ззовні, скільки самоорганізується, і епіцентром такої самоорганізації, в певній мірі, є духовний – особистісний вибір людей.

Тому місіонерська робота Церкви, з одного боку, і звернення до церковної спадщини з боку суспільства, з іншого боку, на наш погляд, повинні бути орієнтовані не на командне «впровадження» одних і таке ж за стилем викриття інших, а на ненав'язливі орієнтовні форми. Ця практика повинна спиратися на наукові соціальні технології стимулювання позитивних цінностей і установок національної світської культури з обов'язковим залученням релігійної місії.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Гаймур К.С.¹; Полторак М.Ф.²

¹Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

²Департамент військової освіти та науки Міністерства оборони України

Безпека держави та її економічне зростання нерозривно пов'язані зі станом і можливостями використання економічного і воєнного потенціалів. Воєнно-економічна безпека має розглядатись як базова складова формування загальної системи національної безпеки держави, що обумовлює актуальність дослідження фінансування Збройних Сил України як суб'єкта забезпечення національної безпеки.

Отже, сьогодні як ніколи зростає актуальність проблеми фінансового забезпечення потреб Збройних Сил України, адже вони є одним з найважливіших національних пріоритетів, гарантом державної незалежності України, умовою її прогресивного, мирного економічного розвитку й, відповідно, зростання добробуту громадян. Недостатній рівень фінансування армії в період її реформування в умовах ринкової економіки України поставили питання щодо необхідності якісних змін у підходах до планування, витрачання та обліку фінансових ресурсів, до пошуку внутрішніх джерел фінансування військ. Забезпечення ефективного використання оборонних коштів в умовах сучасної економіки країни залежить від професійності, здатності працювати в нових економічних умовах та вимагає вмілої діяльності органів управління і особового складу Збройних Сил України. Слід зауважити, що оборонний бюджет не можна розробляти без стратегічного планування, без розуміння суті воєнної стратегії. При ухваленні рішень, що впливають на обороноздатність армії, треба вимагати оцінки ефективності розподілу та використання ресурсів, а також відповідної інформації щодо цілей і завдань, що дозволить своєчасно вживати заходів, спрямованих на досягнення кінцевої мети і недопущення негативних наслідків.

ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ РЕФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

*Домбровська С. М., д.н.держ.упр., проф.
Навчально-науково-виробничий центр НУЦЗУ*

Приєднання України до Європейського освітнього простору, зміни в законодавчій базі з питань розвитку вітчизняної освіти, з одного боку, та необхідність приведення параметрів військової освіти у відповідність до сучасних вимог військово-професійної діяльності офіцерів та ряд інших проблем, з іншого боку, вимагають значних змін у системі військової освіти як однієї з ключових ланок стабільного розвитку військової організації держави.

Перед тим, як визначитися з особливостями системи військової освіти, слід дати характеристику освіті взагалі. Вона становить основу розвитку особистості, суспільства, нації та держави, а також є запорукою майбутнього України. Як зазначає Президент України, освіта – визначальний чинник життєдіяльності суспільства, оскільки відтворює та нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства.

Результати аналізу економічного зростання Швейцарії, Сінгапуру, Швеції, Нідерландів, Данії, Японії й Англії свідчать про необхідність формування та забезпечення розвитку національної інноваційної системи як безальтернативного шляху реалізації системної та послідовної державної політики, спрямованої на активізацію інноваційних процесів, забезпечення технологічного розвитку та оновлення національної економіки. Важливою складовою такої системи має стати ефективна система вищої освіти, що складається з ВНЗ, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою, а також навчальних закладів, які проводять підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів. Крім того, до неї входить система вироблення знань, до якої входять наукові установи й організації незалежно від форми власності, що здійснюють наукові дослідження та створюють нові наукові знання і технології, а також державні наукові центри, галузеві й академічні інститути, наукові підрозділи університетів, наукові та конструкторські підрозділи підприємств. Бажані зрушення передбачають ефективну спроможність вищої освіти випереджати ті соціальні та економічні зміни, що відбуваються, готувати молодь до праці та життя в суспільстві, формувати демократичне суспільство.

Як твердить О. Куклін, стратегічними пріоритетами розвитку вищої освіти в концепції інноваційного розвитку України є такі:

– забезпечення інноваційної спрямованості системи освіти шляхом активізації науково-технічної та інноваційної діяльності ВНЗ і збільшення обсягу її бюджетного фінансування, утворення новітніх структур у системі освіти, реформування системи вищої освіти з урахуванням вимог європейських стандартів;

– розширене відтворення знань на основі інтеграції діяльності ВНЗ, академічних і галузевих наукових установ шляхом підвищення рівня фондоозброєності державного сектору наукових досліджень та розробок; концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки й

інноваційної діяльності, створенні умов для організації високотехнологічного виробництва в Україні; створення університетів дослідницького типу на базі провідних ВНЗ; стимулювання процесу підвищення кваліфікації, розвитку системи дистанційного навчання.

Конкретизації вимагає поняття й особливості військової освіти. Вона є складовою частиною державної освіти, і представляє собою аналогічно визначений процес становлення особистості. Однак, на відміну від державної, військова освіта формує особливу особистість – військового фахівця, яка повинна та здатна займатися військовою діяльністю. Очевидно, що для військової освіти властиві компоненти як звичайної (невійськової) освіти, так і специфічні, характерні тільки для військової освіти. Не варто, проте, розглядати військову освіту як систему, що формує виключно ті специфічні якості, які властиві особистості тільки як військовому фахівцю.

Вища освіта, у т. ч. й військова, завжди розглядалась як історично сформований соціальний інститут, відповідальний за спадкоємність, нагромадження й відтворення наукових знань. Тому збереженню освітнього, наукового потенціалу та зміцненню основних науково-педагогічних шкіл за ключовими напрямками підготовки військових спеціалістів відводиться особлива роль. Серед завдань, що повинні бути вирішені силами вчених ВВНЗ, – створення нових навчальних технологій, які органічно поєднують глибокі наукові дослідження з навчальним процесом, що забезпечують підготовку висококваліфікованих військових кадрів. Урахування в Україні вищенаведених перспектив розвитку військової освіти за кордоном має забезпечити її інноваційний, динамічний рух, престижність у майбутньому вітчизняному інформаційному суспільстві та вагомий внесок у надійне зміцнення обороноздатності України.

МОВНЕ ПИТАННЯ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Миرونенко А.О., Трусей Л.М.

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Наявність білінгвізму в Україні – об'єктивний результат колоніальної політики та історії. Частина населення ще й зараз (за умов тривалого проведення АТО) вважає за необхідне встановлення другої державної мови. Власне навколо цього мовного питання відбувалися й відбуваються політичні інсинуації вже досить давно. Нагадаємо, що під гаслами демократії, свободи, рівності як основоположних для цивілізованого європейського світу цінностей, в Україні 2012 року був прийнятий Закон «Про засади державної мовної політики», яким встановлено, що державною мовою є українська мова, але розширено використання національних мов. Дія закону поширюється на 18 мов, трактування поняття «рідна мова» досить довільне – це перша мова, якою особа оволоділа в ранньому дитинстві. Тобто з такого трактування випливає, що рідною мовою може бути чужа мова, якщо за певних обставин людина оволоділа нею першою.

Цей закон засвідчив прояв слабкості державної влади, яка делегувала право встановлювати іншу державну мову органам місцевого самоврядування чи органам виконавчої влади на місцях. Посилання до положень «Європейської

хартії регіональних мов або мовних меншин» підкреслює: охорона і розвиток регіональних мов та мов меншин не повинні зашкоджувати офіційним мовам і необхідності вивчати їх.

Подолання негативних тенденцій щодо української мови в Українській державі нерозривне з подоланням колоніального спадку. Саме розширення українського мовного простору полягає насамперед не в ситуативному використанні «українськості», а в постійному її проживанні. Лише так мова зможе спрацювати як захисний механізм від поширення чужорідних елементів як у суспільстві, так і в Збройних Силах України.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Ващенко І.В., к.іст.н., доц.

Національна академія Національної гвардії України

На сучасному етапі реальністю став новий тип війни – інформаційна війна. Ефективність протидії інформаційній зброї визначатиметься методами і формами використання інформаційного ресурсу як зброї. Таким чином, суть інформаційної війни полягає в боротьбі за допомогою інформації проти інформації. Театр воєнних дій розширюється до таких глибин, які іноді називають «дух цивілізацій», тобто все більше переміщається у сферу духовну. Більше того, у разі швидкого й масового перепрограмування нації в процесі інформаційної війни, найбільш ефективними є прийоми, що мають емоційне забарвлення і що належать таким сферам, як масова культура, мистецтво, релігія тощо. Цілеспрямований односторонній вплив на духовні цінності і на їх носіїв не є нешкідливим для окремої людини, нації і людства в цілому. Наслідком такої війни є знищення різноманітності культур, що неминуче веде до зупинки розвитку людства.

Для руйнування суспільної системи в першу чергу потрібно зруйнувати найбільш значущі зв'язки, систему взаємодії між ключовими елементами і структурами соціальної системи, приводячи її в стан, близький до хаотичного. Дослідження у галузі синергетики показують, що в будь-якій складній системі, що саморозвивається, генетично закладений механізм саморуйнування. Цей механізм має інформаційну основу і є уразливим з боку зовнішніх інформаційних дій. Тому найбільш результативними є такі інформаційні дії, які активізують саме механізми саморуйнування, вражаючи в першу чергу систему управління суспільством, яка, у свою чергу, сама продовжуватиме руйнування соціальної системи, держави. Отже, в сучасних умовах безпека держави у величезному ступені залежить від забезпечення її інформаційної безпеки.

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Кануннікова О.Р.

Харківський інститут фінансів КНТЕУ

В умовах бюджетної децентралізації фінансова безпека стає вразливим аспектом реформ, що потребує особливих підходів до її забезпечення. Важливим

кроком створення системи правової протидії небезпекам у фінансовій сфері є включення до цієї системи елементу «безпека муніципальних фінансів», який визначає стан безпеки фінансової діяльності на рівні органів місцевого самоврядування, що нині розглядаються як провідна складова вирішення економіко-політичних проблем країни.

Безпеку муніципальних фінансів, можна визначити як стан забезпечення платоспроможності та фінансової стабільності органів місцевого самоврядування, що надає перспективу максимально ефективного виконання функції управління місцевою громадою, комунальною власністю. Безпосередньо безпека муніципальних фінансів може визначитися відношенням дефіциту/профіциту місцевого бюджету до показників валового регіонального продукту (ВРП), рівнем перерозподілу ВРП через місцевий бюджет, пропорціональним відношенням обсягу платежів у Державний бюджет до обсягу доходів місцевого бюджету.

Фінанси органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади генерують ризики, що становлять суттєві загрози. Такими загрозами слід вважати зниження рівня централізованого бюджетного контролю над формуванням та ефективністю розподілу бюджетних коштів; зниження пріоритетів державних органів влади в надаванні інфраструктурних інвестицій, зниження ефективності реалізації бюджетної політики на місцевому рівні; обмеження центральних органів влади у вирівнюванні доходних і витратних частин бюджетів місцевого самоврядування, регулюванні соціально-економічних диспропорцій розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЕТНОПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Топоркова І.В.

Харківський інститут фінансів КНТЕУ

Головною метою сучасної етнополітики України є відродження й збереження духовної та культурної спадщини кожного з етносів, що населяє Україну. Етнополітика України має охоплювати заходи держави, спрямовані на регулювання міжетнічних відносин, забезпечення їх захисту, а також сприяти формуванню міжетнічної злагоди й партнерства. Ключові напрями етнополітики України у гуманітарній сфері:

- забезпечення всебічного розвитку та функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя, підвищення її суспільного престижу з одночасним подоланням негативних соціально-психологічних стереотипів і деформацій у мовній сфері та забезпеченням мовних прав національних меншин, що є громадянами України;

- забезпечення умов для вивчення громадянами України, які належать до національних меншин та корінних народів, їхніх рідних мов, історії, культури, а також вільний доступ до навчання рідною мовою національних меншин;

- створення правових і організаційних умов для реалізації права національних меншин на національно-культурну автономію з одночасним залученням їх до загальнодержавних заходів;

- забезпечення права громадян на створення та отримання інформації рідною мовою;

- збереження історичної спадщини, виховання поваги до культури, історії, мови, національних звичаїв та традицій різних етнічних спільнот, а також до надбань світової цивілізації;

- повернення етнічним спільнотам об'єктів культурної спадщини та культурних споруд. Створення умов для вільного розпорядження результатами використання об'єктів культурної спадщини етнічних спільнот.

ІНФОРМАЦІЙНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ТЕРОРИЗМУ

Соболева С.М., к.пед.н., доц.

Харківський інститут фінансів КНТЕУ

Інформаційне насильство певним чином переплелось з терором, феномен тероризму охопив буквально всю планету. Усі засоби терористичної діяльності можна поділити на дві великі групи: засоби матеріальної дії (зброя, вибухові і отруйні речовини) і засоби нематеріальної дії (незафіксовані на матеріальних носіях залякування, погрози, попередження про нібито підготовлювані вибухи, вбивства).

У даний час іде освоєння терористами інформаційної зброї. Так, сучасні розвинені суспільства стали більш залежні від електронних баз даних, аналізу та передачі інформації. Багато життєво важливих секторів відкриті для несанкціонованої дії, а узгоджена дія може паралізувати всю країну. Тому зростає тривога з приводу комп'ютерного тероризму. Якщо раніше єдиним видом інформаційної зброї були ЗМІ, то тепер величезну роль відіграє комп'ютерна інформація. Якщо терор за допомогою засобів масової інформації могла здійснювати тільки держава, то дія через комп'ютерні системи стала можливою і для окремих осіб. Якщо новий тероризм спрямує свою енергію на інформаційну війну, то його руйнівна сила буде набагато більшою, ніж при використанні бактеріологічної й хімічної зброї.

Г. Маркузе зазначає, що коли індивіди не зайняті продуктивною працею, контроль над свідомістю здійснюється за допомогою контролю над інформацією, індустрії дозвілля й розваг, формування непотрібних («помилкових», «репресивних») потреб – словом, маніпулювання свідомістю. Навіть сама можливість інформаційного насильства породжує якісно нові етичні проблеми, суть яких у визначенні принципів поведінки в новій реальності.

СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА СУСПІЛЬСТВА РИЗИКУ

Шаталова Я.О.

Харківський інститут фінансів КНТЕУ

Суспільство ризику виникає на основі руйнування традиційних форм соціального порядку, трансформації соціальної структури, ролі та значення соціальної класової, ціннісно-нормативної системи і системи соціального захисту, внаслідок яких в житті індивідів та груп виникають невизначеність, непередбачуваність і незахищеність. Невизначеність виражається в неможливості вичерпного пізнання динамічно мінливої дійсності, в зниженні можливості

прогнозування віддаленого і навіть найближчого майбутнього. На індивідуально-особистісному рівні виникає відчуття невпевненості і постійної необхідності ризикувати. При цьому виживання в умовах ризику і розплата за його наслідки набувають яскраво виражений індивідуально-особистісний характер, сприяючи процесу індивідуалізації. На об'єктивному рівні індивідуалізація виражається в самостійному конструюванні власного життя з індивідуально зумовленими траєкторіями в різних сферах. На суб'єктивному рівні – втілюється в руйнуванні соціально-класової ідентичності внаслідок особливого ставлення до соціальної нерівності. Під впливом лібералізації і плюралізації зразків життєвого самовизначення соціальна нерівність сприймається як результат індивідуальних невдач і не розпізнається людьми як соціально-груповий фактор.

Ризик також продукується основними соціальними інститутами: економікою, політикою, промисловістю, наукою та ін. А обмежені можливості ефективного управління ризиком на макрорівні перетворюють його в фатальну загрозу життєдіяльності більшості категорій населення. Внаслідок цього відбувається не локалізація ризику в межах окремих соціальних верств або груп, а його ескалація. Це і призводить до формування суспільства ризику.

ІНФОРМАЦІЙНА ЕКОНОМІКА В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

*Шум М.А., к.еко.н., доц.
Харківський інститут фінансів КНТЕУ*

Глобальна інформатизація суспільства, стрімкий розвиток нових інформаційних технологій, збільшення потреб суспільства в різноманітних інформаційних послугах, формування глобальних інформаційно-телекомунікаційних систем привело до появи нового виду економіки – інформаційної економіки.

Інформаційна економіка містить такі компоненти: виробництво засобів інформаційної техніки, включаючи засоби зв'язку і передачі даних; виробництво інформаційних продуктів і ресурсів; надання інформаційних послуг користувачам. Інформаційна економіка впливає практично на всі сторони суспільного розвитку. Розвиток інформаційної економіки набувають вирішального значення в геополітиці розвинених країн. Саме тому розвитку інформаційної економіки як стратегічно важливого напрямку соціально-економічного розвитку суспільства сьогодні приділяється першорядна увага в таких країнах, як США, Японія, ФРН, Франція, Велика Британія. Успіхи, що спостерігаються останніми роками в розвитку економічної могутності цих країн, досягнуті завдяки їх рішучій орієнтації на розвиток інформаційної економіки. У таких умовах національну безпеку держави не можна забезпечити без розвинутої інформаційної економіки.

Основа інформаційної економіки розвинутої держави складають інформаційні ресурси. Поняття національних інформаційних ресурсів сьогодні претендує на роль нової економічної категорії. Пріоритетний характер інформаційних ресурсів в суспільстві робить особливо актуальною проблему їх захисту. Збиток, що наноситься тим або іншим способом інформаційним ресурсам держави, безпосередньо торкається інтересів економічної безпеки.

НОВІ ПРОЯВИ СУЧАСНОГО ТЕРОРИЗМУ

Мануйлов Є.М., к.філос.н., проф.

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

На сучасному етапі проявляється нова функція терористичних актів. Класичний тероризм завжди був формою шантажу влади чи світової спільноти й відкрито висував свої вимоги. Але останнім часом усе частіше здійснюються анонімні терористичні акти з незрозумілими цілями (наприклад, терористичні акти у Харкові у листопаді, грудні 2014 р.). Наслідком таких актів може бути згуртування або розширення власних рядів у відповідь на спровоковані акції помсти. У цьому випадку держава (чи група держав), проводячи подібні акції, грає за сценарієм, нав'язаним їй (чи їм) екстремістами. Іноді терористи, провокуючи владу на жорстокі дії у відповідь, підставляють замість себе у якості об'єкта помсти третю сторону.

Можна припустити, що терористичні акти в російських містах в 1999 році не були справою рук чеченських терористів, як це трактується в офіційній російській версії. Вони могли бути здійснені іншими зацікавленими суб'єктами, наприклад, представниками радикальних ісламських організацій з інших республік Північного Кавказу. Терористи могли легко передбачити рух центральної влади за чеченським слідом та розраховувати на єднання рядів своїх однодумців у відповідь на інтервенцію імперських сил Росії. Дещо схоже могло бути і з пошуком винних у подіях 11 вересня у США.

Фактично йдеться про поширення політтехнологічного тероризму, акти якого запроваджуються одними структурами (державними або недержавними), а подаються як здійснені іншими. Акти політтехнологічного тероризму розробляються та здійснюються в процесі впровадження так званого «чорного піару» та застосовуються завдяки подвійному підходу до оцінки соціально-політичних процесів.

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Залкін С.В.¹, к.військ.н., с.н.с.; Сідченко С.О.¹, к.т.н., с.н.с.;

Хударковський К.І.¹, к.т.н., доц., с.н.с.; Полторак М.Ф.², к.військ.н., доц.

¹Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

²Національний університет оборони України ім. І. Черняхівського

Сучасна система вищої військової освіти (СВО) в Україні, попри певні зрушення, що відбулись протягом 2014-2015 років у напрямку підвищення якості освіти, формування її європейських обрисів, залишається інертною, малоефективною, не спрямованою на формування вмотивованого компетентного військового фахівця.

Реформування системи вищої військової освіти є складовою й одним з пріоритетних напрямів у побудові Збройних Сил (ЗС) України. З урахуванням досвіду проведення антитерористичної операції (АТО) реформування СВО має відбуватись за напрямками:

- формування нового покоління моделей підготовки висококваліфікованих військових фахівців, здатних ефективно управляти військами (силами) в бою (операції);
- приведення змісту підготовки військових фахівців, форм та методів її організації у відповідність до сучасних потреб ЗС України з урахуванням досвіду проведення АТО;
- формування і становлення нової формації військових педагогів;
- приведення структури та чисельності ВВНЗ у відповідність до потреб ЗС України, удосконалення їх матеріально-технічної бази;
- подальшої інтеграції військової освіти і науки.

ПЕДАГОГІЧНЕ ДІАГНОСТУВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Фаріна Г.М.

Харківський коледж будівництва, архітектури та дизайну

Діагностика якості підготовки фахівців є, з одного боку, обов'язковим компонентом освітнього процесу, за допомогою якого визначається досягнення поставлених цілей, а з іншого – актуальною науковою проблемою з огляду на кардинальні зміни, що відбуваються у вищій школі України і, перш за все, в організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах у світлі приєднання її до загальноєвропейського простору освіти і науки.

Ключовим компонентом педагогічного діагностування є контроль, сутність якого зводиться до виявлення, вимірювання і оцінювання знань, умінь, навичок та компетенцій студентів на різних етапах засвоєння змісту навчальних дисциплін протягом семестру. Контроль включає перевірку знань, умінь і навичок та їх оцінювання. Контроль знань, умінь, навичок та компетенцій, облік успішності навчальної діяльності студентів вищих навчальних закладів є одним із найважливіших ланцюгів навчального процесу.

У сучасній дидактиці йде інтенсивний пошук об'єктивних методів контролю. Щоразу частіше використовуються дидактичні тести, які являють собою стандартизований комплект завдань щодо певного навчального матеріалу, за допомогою яких визначається рівень опанування його студентами.

Використання тестів дозволяє здійснювати об'єктивну оцінку рівня знань, умінь, навичок та компетенцій, виявляти індивідуальний темп навчання, прогалини у навчанні, встановлювати зворотний зв'язок зі студентами і на цій основі вносити корективи у навчальний процес.

ОЗНАКИ ЗДІЙСНЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ

*Косоков О.М., к.військ.н., с.н.с.; Недзельський Ю.О., к. істор. н.
Військова частина А1906*

Маніпулятивність інформації є своєрідним сигналом для подальшої її перевірки. Щоб ідентифікувати маніпулятивність інформації, слід застосовувати

узагальнені ознаки маніпулятивності та системності й організованості, які доцільно постійно уточнювати в щоденній роботі.

Об'єктивний аналіз з метою попередження негативних наслідків маніпулятивних ІВ ускладнюється необхідністю обробки інформації в режимі реального часу. Це означає, що найчастіше немає інформації для об'єктивного порівняння фактів, а також не завжди вистачає часу, сил та засобів.

За таких умов перед аналітиками постає завдання – оперативне розпізнавання негативного інформаційного впливу за непомітними, другорядними ознаками в умовах обмеженості інформації та часу.

Ознаки, які дають змогу виявити маніпулятивність ІВ, поділяються на змістовні та організаційні.

У доповіді наведено змістовні та організаційні ознаки здійснення маніпулятивного інформаційного впливу, їх приклади та порядок їх виявлення.

Визначено напрямки подальшого аналізу, можливі методи його проведення.

ВІЙСЬКОВИЙ ОДНОСТРІЙ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЯ СОЛДАТА НА ПОЛІ БОЮ ТА ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ АРМІЇ І НАРОДУ УКРАЇНИ

Юрова Т.М., к.мистецтвозн.

Національна академія сухопутних військ ім. П. Сагайдачного

Військовий однострій покликаний забезпечувати успішне виконання військовослужбовцями бойових завдань в будь-яких умовах та за будь-яких обставин і при цьому гарантувати збереження життя через певний рівень захисту, засоби маскування і надійного функціонування систем життєзабезпечення. Разом з тим, йому належить провідна роль у військово-патріотичному вихованні як особового складу, так і усіх громадян України, як одної з основ формування любові до Батьківщини, армії, поваги до державних і військових символів, високого морального духу солдата, героїзму, мужності, ініціативи та стійкості в бою. Сьогодні патріотизм в країні затребуваний як ніколи. І зовнішній вигляд української армії, його національна уніформа, ставлення до неї військовослужбовців і цивільного населення мають велике значення у згуртуванні суспільства навколо національної ідеї єдиної і сильної держави. Стилiстика військового костюму декларує конкретні національні гасла, що лежать в основі революційно-визвольного руху українського народу. У подібному контексті на авансцену військово-патріотичного виховання виходять не тільки технології збройного знищення або дії політиків та полководців, а й світосприйняття громадою актуальних проблем національної культури, в тому числі військової. Тобто уніформа грає активну роль в ідеологічній сфері буття суспільства. У зв'язку з цим військовий однострій у числі багатьох інших чинників покликаний стати фоновою основою формування любові до рідної країни, патріотизму, гордості за славу історію держави, її культуру і традиції.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Гапеєва О.Л., к.і.н., с.н.с.

Національна академія сухопутних військ ім. П. Сагайдачного

Анексія Кримського півострову та «гібридна» війна Російської Федерації на Сході нашої держави продемонстрували, що внаслідок безвідповідальних реформ, здійснених керівництвом держави та оборонного відомства протягом попередніх 23 років, Україна, фактично, була позбавлена боєздатного війська. Саме тому протягом останніх двох років Президентом України та Міністром оборони України докладаються значні зусилля щодо приведення складу, структури і чисельності ЗС України у відповідність до сучасних викликів та загроз; проведення реорганізації існуючих частин і підрозділів ЗС, створення нових військових організацій з урахуванням характеру бойових завдань, що виконуються у зоні проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей.

На виконання Верховного Головнокомандувача ЗС України та відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України у 2015 році в Україні вперше проведено Комплексний огляд сектору безпеки і оборони з метою підвищення якості оборонного планування; затверджено Стратегію національної безпеки і оборони, Воєнну доктрину України.

Указом Президента України уточнено військово-адміністративний поділ території України відповідно до сучасних викликів та загроз, а головне - удосконалено порядок проходження військової служби громадянами України, які проходять службу в особливий період. Також запроваджено сучасну процедуру укладання контрактів, внесено низку суттєвих змін у нормативно-правові акти щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їхніх сімей.